

YASHIL

IQTISODIYOT & TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal

№6

Google Scholar

OPEN ACCESS

ULRICHSWEB[®]
GLOBAL SERIALS DIRECTORY

OpenAIRE

ROAD

НАУЧНАЯ ЭЛЕКТРОННАЯ
БИБЛИОТЕКА
LIBRARY.RU

Academic
Resource
Index
ResearchBib

ISSN
INTERNATIONAL
STANDARD
SERIAL
NUMBER
INTERNATIONAL CENTRE

CYBERLENINKA

BASE

INDEX COPERNICUS
INTERNATIONAL

Crossref

ISSN: 2992-8982

<https://yashil-iqtisodiyot-taraqqiyot.uz/>

2025

IQTISODIYOT & TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal

Bosh muharrir:

Sharipov Kongiratbay Avezimbetovich

Bosh muharrir o'rinbosari:

Karimov Norboy G'aniyevich

Muharrir:

Qurbonov Sherzod Ismatillayevich

Elektron nashr. 620 sahifa.

E'lon qilishga 2025-yil 1-iyunda ruxsat etildi.

Tahrir hay'ati:

Salimov Oqil Umrzoqovich, O'zbekiston Fanlar akademiyasi akademigi
Abduraxmanov Kalandar Xodjayevich, O'zbekiston Fanlar akademiyasi akademigi
Sharipov Kongiratbay Avezimbetovich, texnika fanlari doktori (DSc), professor
Rae Kvon Chung, Janubiy Koreya, TDIU faxriy professori, "Nobel" mukofoti laureati
Osman Mesten, Turkiya parlamenti a'zosi, Turkiya – O'zbekiston do'stlik jamiyati rahbari
Axmedov Durbek Kudratillayevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Axmedov Sayfullo Normatovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Abduraxmanova Gulnora Kalandarovna, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Kalonov Muxiddin Baxritdinovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Siddiqova Sadoqat G'afforovna, pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Xudoyqulov Sadirdin Karimovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Maxmudov Nosir, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Yuldashev Mutallib Ibragimovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Samadov Asqarjon Nishonovich, iqtisodiyot fanlari nomzodi, professor
Slizovskiy Dimitriy Yegorovich, texnika fanlari doktori (DSc), professor
Mustafakulov Sherzod Igamberdiyevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Axmedov Ikrom Akramovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Eshtayev Alisher Abdug'aniyevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Xajiyev Baxtiyor Dushaboyevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Hakimov Nazar Hakimovich, falsafa fanlari doktori (DSc), professor
Musayeva Shoirazimovna, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), professor
Ali Konak (Ali Ko'nak), iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor (Turkiya)
Cham Tat Huei, falsafa fanlari doktori (PhD), professor (Malayziya)
Foziljonov Ibrohimjon Sotvoldix'o'ja o'g'li, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dots.
Utayev Uktam Choriyevich, O'z.Respub. Bosh prokuraturasi boshqarma boshlig'i o'rinbosari
Ochilov Farkhod, O'zbekiston Respublikasi Bosh prokuraturasi IJQKD boshlig'i
Buzrukxonov Sarvarxon Munavvarxonovich, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent
Axmedov Javohir Jamolovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Toxirov Jaloliddin Ochil o'g'li, texnika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), katta o'qituvchi
Bobobekov Ergash Abdumalikovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), v.b. dots.
Djudi Smetana, pedagogika fanlari nomzodi, dotsent (AQSH)
Krissi Lyuis, pedagogika fanlari nomzodi, dotsent (AQSH)
Glazova Marina Viktorovna, Iqtisodiyot fanlari doktori (Moskva)
Nosirova Nargiza Jamoliddin qizi, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Sevil Piriyeva Karaman, falsafa fanlari doktori (PhD) (Turkiya)
Mirzaliyev Sanjar Makhamatjon o'g'li, TDIU ITI departamenti rahbari
Ochilov Bobur Baxtiyor o'g'li, TDIU katta o'qituvchisi
Golisheva Yelena Vyacheslavovna, Iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent.

IQTISODIYOT & TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal

Editorial board:

Salimov Okil Umrzokovich, Academician of the Academy of Sciences of Uzbekistan
Abdurakhmanov Kalandar Khodjayevich, Academician of the Academy of Sciences of Uzbekistan
Sharipov Kongiratbay Avezimbetovich, Doctor of Technical Sciences (DSc), Professor
Rae Kwon Chung, South Korea, Honorary Professor at TSUE, Nobel Prize Laureate
Osman Mesten, Member of the Turkish Parliament, Head of the Turkey–Uzbekistan Friendship Society
Akhmedov Durbek Kudratillayevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Akhmedov Sayfullo Normatovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Abdurakhmanova Gulnora Kalandarovna, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Kalonov Mukhiddin Bakhridinovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Siddikova Sadokat Gafforovna, Doctor of Philosophy (PhD) in Pedagogical Sciences
Khudoykulov Sadirdin Karimovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Makhmudov Nosir, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Yuldashev Mutallib Ibragimovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Samadov Askarjon Nishonovich, Candidate of Economic Sciences, Professor
Slizovskiy Dmitriy Yegorovich, Doctor of Technical Sciences (DSc), Professor
Mustafakulov Sherzod Igamberdiyevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Akhmedov Ikrom Akramovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Eshtayev Alisher Abduganiyevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Khajiyev Bakhtiyor Dushaboyevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Khakimov Nazar Khakimovich, Doctor of Philosophy (DSc), Professor
Musayeva Shoira Azimovna, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Professor
Ali Konak, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor (Turkey)
Cham Tat Huei, Doctor of Philosophy (PhD), Professor (Malaysia)
Foziljonov Ibrokhimjon Sotvoldikhoja ugli, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Associate Professor
Utayev Uktam Choriyevich, Deputy Head of Department, Prosecutor General's Office of Uzbekistan
Ochilov Farkhod, Head of DCEC, Prosecutor General's Office of Uzbekistan
Buzrukkhonov Sarvarkhon Munavvarkhonovich, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor
Akhmedov Javokhir Jamolovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences
Tokhirov Jaloliddin Ochil ugli, Doctor of Philosophy (PhD) in Technical Sciences, Senior Lecturer
Bobobekov Ergash Abdumalikovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Acting Associate Professor
Judi Smetana, Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor (USA)
Chrissy Lewis, Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor (USA)
Glazova Marina Victorovna, Doctor of Sciences in Economics (Moscow)
Nosirova Nargiza Jamoliddin kizi, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Associate Professor
Sevil Piriyeva Karaman, Doctor of Philosophy (PhD) (Turkey)
Mirzaliyev Sanjar Makhamatjon ugli, Head of the Department of Scientific Research and Innovations, TSUE
Ochilov Bobur Bakhtiyor ugli, Senior lecturer at TSUI
Golisheva Yelena Vyacheslavovna, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor.

Ekspertlar kengashi:

Berkinov Bazarbay, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Po'latov Baxtiyor Alimovich, texnika fanlari doktori (DSc), professor
Aliyev Bekdavat Aliyevich, falsafa fanlari doktori (DSc), professor
Isakov Janabay Yakubbayevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Xalikov Suyun Ravshanovich, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent
Rustamov Ilhomiddin, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent
Hakimov Ziyodulla Ahmadovich, iqtisodiyot fanlari doktori, dotsent
Kamilova Iroda Xusniddinovna, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
G'afurov Doniyor Orifovich, pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Fayziyev Oybek Raximovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Tuxtabayev Jamshid Sharafetdinovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Xamidova Faridaxon Abdulkarim qizi, iqtisodiyot fanlari doktori, dotsent
Yaxshiboyeva Laylo Abdisattorovna, katta o'qituvchi
Babayeva Zuhra Yuldashevna, mustaqil tadqiqotchi

Board of Experts:

Berkinov Bazarbay, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Pulatov Bakhtiyor Alimovich, Doctor of Technical Sciences (DSc), Professor
Aliyev Bekdavat Aliyevich, Doctor of Philosophy (DSc), Professor
Isakov Janabay Yakubbayevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Khalikov Suyun Ravshanovich, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor
Rustamov Ilkhomiddin, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor
Khakimov Ziyodulla Akhmadovich, Doctor of Economic Sciences, Associate Professor
Kamilova Iroda Xusniddinovna, Doctor of Philosophy (PhD) in Economics
Gafurov Doniyor Orifovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Pedagogy
Fayziyev Oybek Raximovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economics, Associate Professor
Tukhtabayev Jamshid Sharafetdinovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economics, Associate Professor
Khamidova Faridaxon Abdulkarimovna, Doctor of Economic Sciences, Associate Professor
Yakhshiboyeva Laylo Abdisattorovna, Senior Lecturer
Babayeva Zuhra Yuldashevna, Independent Researcher

08.00.01 Iqtisodiyot nazariyasi
08.00.02 Makroiqtisodiyot
08.00.03 Sanoat iqtisodiyoti
08.00.04 Qishloq xo'jaligi iqtisodiyoti
08.00.05 Xizmat ko'rsatish tarmoqlari iqtisodiyoti
08.00.06 Ekonometrika va statistika
08.00.07 Moliya, pul muomalasi va kredit
08.00.08 Buxgalteriya hisobi, iqtisodiy tahlil va audit
08.00.09 Jahon iqtisodiyoti
08.00.10 Demografiya. Mehnat iqtisodiyoti
08.00.11 Marketing
08.00.12 Mintaqaviy iqtisodiyot
08.00.13 Menejment
08.00.14 Iqtisodiyotda axborot tizimlari va texnologiyalari
08.00.15 Tadbirkorlik va kichik biznes iqtisodiyoti
08.00.16 Raqamli iqtisodiyot va xalqaro raqamli integratsiya
08.00.17 Turizm va mehmonxona faoliyati

Muassis: "Ma'rifat-print-media" MChJ

Hamkorlarimiz: Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti, O'zR Tabiat resurslari vazirligi, O'zR Bosh prokuraturasi huzuridagi IJQK departamenti.

Jurnalning ilmiyligi:

“Yashil” iqtisodiyot va taraqqiyot” jurnali

O'zbekiston Respublikasi
Oliy ta'lim, fan va innovatsiyalar
vazirligi huzuridagi Oliy
attestatsiya komissiyasi
rayosatining
2023-yil 1-apreldagi 336/3-
sonli qarori bilan ro'yxatdan
o'tkazilgan.

MUNDARIJA

O'zbekistonda yashil iqtisodiyotni shakllantirishda xitoy va rossiya investitsiyalarining qiyosiy tahlili.....	20
Malikov Numonjon Kamalovich	
Raqamli texnologiyalarning makroiqtisodiy barqarorlikka ta'siri	26
Sherzod Rajabov, Istora Abdusalomova	
Reducing inequality through human capital development: a comparative analysis of policies in the european union and uzbekistan	30
Ilxomjonov Jaxongir Alisher o'g'li	
Hududiy raqamli infratuzilmaning xizmat ko'rsatish sektoriga ta'siri: samarqand viloyati misolida	39
Musinov Dilshod Sultanovich	
Ways to improve quality in hotels through digital technologies	44
N.A. Rakhmonova	
Проблемы и пути внедрения механизма налогового стимулирования центров инновационного роста нового узбекистана.....	48
Умаров Б. С.	
Влияние протекционистской политики на инвестиционные стратегии промышленных предприятий.....	55
Ёдгоров Сардорбек Самадович	
Fiskal siyosat tahlili: aholi bandligi; aholi daromadlari; soliqqa tortish.....	61
Isroilov Boxodir Ibragimovich, Navruzova Farog'at Abdihamid qizi	
Problems in entrepreneurial potential development: a comprehensive analysis of contemporary barriers and challenges	67
Baxtiyor Xabibullayev Abdulvoxid o'g'li	
Tijorat banklarida aholi omonatlarining jozibadorligini oshirishning metodologik asoslari va amaliy yo'nalishlari	73
Xakimov Zoxid Norbo'tayevich	
To'lov aylanmasining mohiyatini aniqlashda to'lov va to'lov oqimlarining roli.....	78
I.F.Sayfiddinov	
Moliyaviy inklyuzivlikni ta'minlovchi samarali soliq siyosati.....	83
Artikov Ne'matulla Abdusalamovich	
Youth, digital finance, and the gig economy in uzbekistan	86
Akmal Boymurodov	
Aktsiyadorlik jamiyatlari korporativ boshqaruvda qaror qabul qilishda raqamli texnologiyalardan foydalanish masalalari	91
Xabibullaeva Shirinxon Tohir qizi	
В условиях трансформации обеспечение развитие образования и нуки в сфере подготовки управленческих кадров	98
Суюнов Дилмурод Холмурадович	
Ипотечное кредитование как инструмент социальной политики в узбекистане	104
Базарова Нигора Равшановна	
Kichik biznes subyektlari tomonidan hudud aholisi bandligini ta'minlashning ijtimoiy va iqtisodiy natijalari.....	110
Ergasheva Nigora Abdigapparovna	
Kichik korxonalar istiqbolli hududlarda sanoat ishlab chiqarish holati dinamikasi.....	114
Xonto'rayev Obbosxon Kamolxon o'g'li	
Banklarning aktivlarini daromadliligini oshirish yo'llari	118
Elbusinova Umida Khamidullaevna	

Ekologik omillar o'zgarishining dehqon xo'jaliklari yalpi hosiliga ta'siri	123
Otamurodova Dildora Abdukrimovna	
O'zbekiston tijorat banklarining yashil iqtisodiyotdagi o'rni	128
Eshev Furqat A'zamovich, Ibragimova Feruza Axtamovna, Jumanazarova Malika Baxtiyorovna, Raxmatova Mohina Dilmurod qizi	
Использование интеллектуальных технологий в процессе обслуживания клиентов банка	132
Хашимова Дилёра Пахритдиновна	
Innovatsion faoliyatning moliyaviy rag'batlantirish va boshqaruv samaradorligini belgilovchi omil va jihatlari.....	138
Baxriddinov Nodirbek Zamirdinovich	
Import tovarlari bo'yicha aksiz solig'ini undirishning nazariy asoslari.....	143
Abdurasulov Murodjon Bahrom o'g'li	
Роль цифровых валют центральных банков в модернизации платёжной инфраструктуры: мировой опыт и перспективы Узбекистана	150
Срожиддинова З.Х., Тухтасинова Д.Н.	
Tijorat banklarida chakana to'lov tizimlarini nazariy asosi.....	155
Sultonov Davronjon Rustam o'g'li	
Tikuv-trikotaj korxonalarida raqobatbardoshlikni oshirishda strategik menejmentning roli	161
Mamatraimov Islom Mamanazarovich	
Ta'lim, ekologiya va raqamlashtirish sohalarida bolalar va o'smirlar turizmini integratsiyalash: xalqaro tajribalar va O'zbekiston.....	170
Islomova Dilrabo Salomovna	
Iqtisodiy masalalarni matritsalar nazariyasi asosida modellashtirish va python dasturlash tilida yechish.....	175
Tojiyev Ilhom Ibraimovich, To'rayeva Feruza Dilmurodovna, Namozova Barchinoy G'ayrat qizi, Baxronova Zuhra Otaniyoz qizi	
Pul bozori barqarorligini ta'minlashda tijorat banklarida likvidlikni boshqarish samaradorligi	188
Sattorova Nasiba G'aniyoz qizi	
The role of digitalization of healthcare in the implementation of the safe city project	192
Akbarjon Iminov	
Аутоиммунные поражения центральной нервной системы, возникающие после стрептококковой инфекции	198
Умарова Саодат Сулаймоновна, Нормакматов Бахтиёр Ботиралиевич	
Iqtisodiyotiga yo'naltirilgan investiyalar tahlili.....	204
Namozov Olim Botirovich	
Creating a favorable climate for investment in agriculture	209
U.I.Djumaniyazov, B.J.Mirzaev	
Davlat ishtirokidagi korxonalarni korporativ boshqaruvni xalqaro standartlari asosida takomillashtirish	214
F.Djalilov	
Davlat tibbiyot tashkilotlarida ish beruvchining fuqarolik javobgarligini majburiy su'gurt qilish xarajatlarini hisobi.....	222
Kuliboyev Azamat Shonazarovich	
O'zbekistonda bank operatsion xarajatlari buxgalteriya hisobi.....	227
Qurbonova Sitara Vahobjon qizi	
O'zbekistonda kichik biznes va tadbirkorlik subyektlarini rivojlantirishning strategik yo'nalishlari.....	233
Musayev Ozodjon Shavkat o'g'li	
Пути обеспечения стабильного экономического роста в условиях перехода к зелёной экономике, совершенствования государственной экономической политики и повышения эффективности внедрения принципов цикличной экономики.....	237
Худайбергенова Адалат Неъматуллаевна, Убайдуллаев Сирожиддин Жамшидович, Файзиёва Хамида	

Кудратовна, Эшбоев Миржалол Бахромович	
O'zbekiston sanoatining iqtisodiy holatini baholash	241
Mamanazarov Oybek Shomurodovich	
Maktabgacha ta'limda tayanch kompetensiyalarni shakllantirishda matematika va savod asoslarining didaktik yechimlari.....	247
Mingboyeva Guldorxon Maxmudovna	
Soliq tizimida soliq riskini baholash uslubiyoti.....	252
Nasimov Ravshanjon Azimovich	
Budjetni rejalashtirish tizimida jismoniy shaxslar daromadlari bo'yicha prognozlashni takomillashtirishning metodologik asoslari	260
Babaev Shavkat Bayramovich	
Понятие и сущность денежного потока в системе финансового управления.....	267
Машарипова Шахло Адамбаевна	
Yashil mehmonxonalarda strategik tahlil metodologiyasi	274
Rasulova Nigora Yusupovna	
Цифровая трансформация: новые возможности и современные тенденции в управлении бизнесом и инвестициями.....	279
Баратова Динора Алишеровна	
Mehmonxonalarda xizmat ko'rsatishning sifati va samaradorligini baholash.....	283
Ikromov Akbar Farhod o'g'li	
Модель внедрения open banking в Узбекистане: предложение на основе международного опыта и локальных особенностей.....	288
Камалов Шухрат Камалович, Аскарова Дилором Хожимуратовна, Баходиров Жасурбек Олёрбек ўғли, Маликов Шохрух Шокирович, Тенгелова Фарангиз Мажид кизи	
O'zbekistonda islom moliyasini joriy qilishning yo'llari	295
Ashurbayev Farrux Alisher o'g'li, Tuxsanov Eldor Dilmurod o'g'li	
AQSH tajribasiga ko'ra eksportni iqtisodiy o'sishga tasiri	299
D.E.Qarshiev	
Iqtisodiyotni tartibga solish orqali aholi farovonligini oshirishning ahamiyati	304
Berdibekov A.	
Mamlakat iqtisodiyotini rivojlantirish va aholi moliyaviy savodxonligini oshirishda inklyuziv molianing ahamiyati.....	308
Latipova Shaxnoza Maxmudovna	
Problems of the financial mechanism influence for stable and inertial development of enterprises.....	313
Zaynalov Jakhongir Rasulovich, Alieva Susanna	
Tibbiyot turizmni rivojlantirish va uning salohiyatini iqtisodiy baholashning ilmiy va uslubiy asoslari	317
Vofaxojayeva Dilafruz Marufovna	
Turistik destinatsiyalar va raqamli marketing texnologiyalari orqali turizm barqarorligini transformatsiya qilish	322
Nurmuhammadxon Oppoqqonov	
Kichik va o'rta biznes moliyaviy barqarorligining kambag'allikni kamaytirishdagi ahamiyati.....	327
Djamalov Xasan Numanjanovich	
Qoraqalpog'iston respublikasida turizmni rivojlantirishning tashkiliy va iqtisodiy salohiyatini baholash.....	335
Xoshimov Baxrom Baxadirovich	
O'zbekiston turizm sektorida tog' turizmining ulushi.....	343
Alimov Abduvakil Komil o'g'li	
O'zbekiston respublikasida investitsiya faoliyatini moliyaviy boshqarish va bunda xorij tajribasi.....	348
Ismailov Dilshod Anvarjonovich	

Tadbirkorlik faoliyatini samarali boshqarishda raqamli texnologiyalardan foydalanishning holati.....	354
Sattarov Xayrulla Fayzullayevich	
Tadbirkorlik faoliyatida innovatsiyalarni rivojlantirish strategiyasini tanlash va asoslash	358
Shakirova Madinaxon Gafurdjanovna	
O'zbekistonning xalqaro valyuta-moliya tashkilotlari bilan o'zaro hamkorlik aloqalarini mustahkamlash yo'nalishlari.....	362
Gulmurodova Marjona Olimjon qizi, Turg'unova Zohida Shavkat qizi, Umida Yuldasheva	
Jismoniy shaxslarning daromadlarini soliqqa tortish tartibini takomillashtirish.....	367
Bobomurotova Manzura Panji qizi	
Aksiyadorlik jamiyatlari va qimmatli qog'ozlar bozori o'rtasidagi iqtisodiy munosabatlar	372
Berdaliyev Javohir Jahongir o'g'li	
Farg'ona viloyati mahallalarida tadbirkorlikni va hunarmadchilikni rivojlanishi holati tahlili	379
Tuxtasinov Zafarjon Odiljonovich	
Проблемы охраны окружающей среды и формирования «зеленой экономики»	389
Ёдгорова Мухайё Шухратовна, Иминова Наргиза Акрамовна	
The evolution of passenger transport in uzbekistan and its impact on economic growth.....	392
Naubetova Ziyada Niyet kizi	
Davlat tibbiyot tashkilotlarida ish beruvchining fuqarolik javobgarligini majburiy sug'urta qilish xarajatlarining hisobi.....	397
Kuliboev Azamat Shonazarovich	
Jahon sug'urta amaliyotining O'zbekiston sug'urta bozorining rivojlanishiga ta'siri	402
Kuvatova Dinara Anvarovna	
Milliy iqtisodiyotda xorijiy investitsiyalarning ahamiyati va ta'sir mexanizmlari	406
Abdullayev Zoxid Xolxo'jayevich	
Xaridorlar bilan hisob-kitoblar auditida moliyaviy tahlil usullarini qo'llash xususiyatlari.....	411
Saginbaev Sultanbek Turdibay o'g'li, Sultamuratov Qallibek	
The function and value of commercial banks in fostering capital market growth	416
Isakov Janabay Yakipbaevich	
Raqamli texnologiyalarning korxonalar risk boshqaruvidagi rolini swot tahlili orqali tadqiq etishning ahamiyati	427
Tojimatov Izzatbek Ikromali o'g'li	
Germaniyaning deutsche banki va buyuk britaniyaning barclays banki xizmatlar amaliyoti va uni o'zbekiston bank tizimi faoliyatiga qo'llash yo'llari	432
Raxmatov Temur Sotiboldiyevich	
The state and development trends of business process auditing in joint-stock companies in uzbekistan.....	439
Utegenova Sarbinaz Turdimuratovna	
Mamlaktimizda amaldagi budjetlararo munosabatlarning tartibi hisobi, hamda uning ahamiyati	444
Tuxsanov Eldor Dilmurod o'g'li, Saydullayeva Zeboxon Shukrilla qizi	
Qurilish materiallari sanoatida innovatsion klasterlarni boshqarishni takomillashtirish	462
Xaydarova E'zoza Shukurullayevna, Li Zin Bo	
Barqaror rivojlanish va yashil iqtisodiyotning mamlakatimizda so'nggi yillardagi oshib borayotgan ahamiyati	467
Bahodirova Mohigul	
Conceptual framework for boosting the financial and economic performance of investment projects in industrial enterprises.....	472
Sarriev Kahraman Ramatullaevich	
Bandlik va ayollar tadbirkorligi	477
Ibodullayeva M.S.	

Mamlakatimiz yalpi ichki mahsulotini ekonometrik prognozlash.....	482
A'zamov Musurmon Axmadovich, Islomov Javohir	
Eksport siyosatini tadbirkorlik faoliyati rivojlanishiga ta'siri.....	488
Suvonov Ibrohim Izbosarovich, Abdug'aniyev Murodjon Shavkat o'g'li	
Aholini ish bilan ta'minlashda qishloq aholisini mehnat salohiyatidan foydalanish.....	492
Noiba Qodirova Maxmud qizi	
Yashirin iqtisodiyotni kamaytirishda rasmiy bandlik va moliyaviy munosabatlarni rivojlantirish	497
Xalimbetov Farxad Bagibekovich, Reyimberdiyev Baburbek Adilbek o'g'li	
Analysis of touristic potential and capacity of ecotourism sites	501
Abdurakhmanova Akida Faizulla kizi	
Xorijiy investitsiya ishtirokidagi korxonalarni moliyalashtirishni takomillashtirish.....	509
Salohiddinov Jaloliddin	
Infratuzilma va bozor infratuzilmasi tushunchalarining nazariy tavsifi	516
G'aniyev Botir Baxtiyorovich	
O'zbekiston va xorijiy davlatlarda aksiyadorlik jamiyatlarining qimmatli qog'ozlar orqali kapital yig'ish strategiyalari	520
Dilnozaxon Muxitdinova	
Iqtisodiy inqiroz paytida korxonalarda likvidlilikni boshqarish strategiyalari	527
Abdusalomova Nodira Bakhodirovna, Jabborova Sevinch Xusanovna	
O'zbekistonda islomiy mikromoliyaviy xizmatlar orqali ish bilan bandlikni oshirish istiqbollari.....	532
Mamatkulov Humoyun Bobir-ugli	
Textile enterprises and changing market conditions: integration of demand analysis, trend forecasting and strategic assortment management	536
Ikramova Nodira Burkhon kizi	
Aksiyadorlik korxonalari boshqaruv tizimida korporativ madaniyatni takomillashtirish	540
Umarchodjaeva Muyassarhon Ganievna, Omanova Nargiza Rustam qizi	
Moliyaviy faoliyat natijalari hisobi va auditini takomillashtirish.....	548
Po'latov Xudoyberdi Uktamovich, Abduxoliqov Isomiddin Ikrom o'g'li	
Rivojlangan va rivojlanayotgan mamlakatlarda iqtisodiyotning real sektori korxonalariga kreditlar bo'yicha foiz stavkalariga ta'sir ko'rsatishda markaziy banklarning qayta moliyalash stavkalarining rolini tahlil qilish	553
Jabbarov Eliboy, Abdullayeva Charos Abdullo qizi	
O'zbekistonda qishloq xo'jalik mahsulotlarini qayta ishlashda innovatsiyalarning roli va iqtisodiy samaradorligi	558
Raximov Baxromjon Ibroximovich, Solohiddinov Nuriddin Sirojiddin o'g'li	
Sirkulyar iqtisodiyotni rivojlantirish orqali chiqindilarni boshqarish muammosini bartaraf etish yo'llari.....	563
Narzullayev Elmurod Shuxrat o'g'li, Hamrokulov Ulug'bek Abdurahmatovich	
Korxonani samarali boshqarishni ta'minlash strategiyalari	567
D.Mutalova	
Masofaviy ta'lim platformalarining qiyosiy tahlili va funksional xususiyatlari.....	571
Nabieva Nilufar Nabi qizi	
Raqamli iqtisodiyotning jamiyat hayotiga ta'siri.....	577
Aripova Ziyoda Xayrullayevna, Nurmuxamedova Tursunoy Usmonovna	
Transportda turistik xizmatlarni boshqarish mexanizmini takomillashtirish.....	581
Tuychiyev Anvarjon Muxtorjonovich	
Ipak yo'lining tarixiy madaniy merosi va hunarmandchiligi: dolzarb muammolar va tadqiqot istiqbollari	584
Xushnazarova Maxzuna Gulamdjanovna	

Eksport faoliyatini rag'batlantirishda institutsional va moliyaviy mexanizmlarning roli.....	589
Umarkulov Kodirjon Maxamadaminovich	
Elektron pul evolyutsiyasi.....	595
Marpatov Mavlonxon Dadashevich	
Yashil iqtisodiyotga o'tish jarayonida sanoat korxonalarining roli	600
Nasullayeva Yoqutoy Nasim qizi	
O'zbekistonda turizm marketingi va raqobatbardoshligini oshirish	606
Ikramova Nasiba Axmadovna	
Kambag'allikni qisqartirishning zamonaviy yo'nalishlari.....	610
Mirzayev Qulmamat Jonuzoqovich, Shodiyev Fazliddin Qalandar o'g'li	
Jamiyatda imkoniyati cheklanganlarning bandligini ta'minlashning ijtimoiy-iqtisodiy asoslari.....	615
Tilavova Munisa Maxmudovna	

JAMIYATDA IMKONIYATI CHEKLANGANLARNING BANDLIGINI TA'MINLASHNING IJTIMOY-IQTISODIY ASOSLARI

Tilavova Munisa Maxmudovna

Buxoro davlat texnika universiteti
tayanch doktoranti, Zarmed Universiteti o'qituvchisi.

E-mail: tilavova.munisa@bk.ru

UDK: 331.5:364-056.2

Annotatsiya: Maqolada imkoniyati cheklangan shaxslarning bandligini ta'minlash bilan bog'liq dolzarb masalalar atroflicha tahlil qilingan. Muallif ushbu toifadagi fuqarolarning mehnat bozorida faol ishtirokini ta'minlash yo'llarini quyidagicha belgilaydi: kasb-hunarga o'qitish va qayta tayyorlash, masofaviy ish imkoniyatlarini kengaytirish, maxsus ish o'rinlarini yaratish, davlat va nodavlat tashkilotlar hamkorligida ijtimoiy loyihalarni amalga oshirish, shuningdek, huquqiy va psixologik yordam xizmatlarini yo'lga qo'yish. Maqolada keltirilgan tavsiyalar imkoniyati cheklangan fuqarolarning jamiyatga to'laqonli integratsiyasini ta'minlash va ularni iqtisodiy faol qatlam sifatida shakllantirishga xizmat qiladi.

Kalit so'zlar: imkoniyati cheklanganlar, bandlik siyosati, kasb-hunar ta'limi, maxsus ish o'rinlari, psixologik qo'llab-quvvatlash, huquqiy yordam, nodavlat tashkilotlar, ijtimoiy sheriklik, mehnat bozorida integratsiya.

Abstract: This article presents a detailed analysis of the challenges and solutions related to the employment of persons with disabilities. The author outlines the key strategies to ensure their active involvement in the labor market, including vocational education and retraining, expansion of remote work opportunities, creation of specialized job positions, implementation of social projects in collaboration with governmental and non-governmental organizations, and provision of legal and psychological support services. The recommendations put forward contribute to the full integration of persons with disabilities into society and their development as an economically active population group.

Key words: persons with disabilities, employment policy, vocational education, special job positions, psychological support, legal assistance, non-governmental organizations, social partnership, labor market integration.

Аннотация: В статье детально рассмотрены актуальные вопросы обеспечения занятости лиц с ограниченными возможностями. Автор выделяет ключевые направления для повышения их участия на рынке труда: профессиональное обучение и переподготовка, расширение дистанционных форм занятости, создание специализированных рабочих мест, реализация социальных проектов при участии государственных и негосударственных организаций, а также предоставление юридической и психологической поддержки. Предложенные рекомендации способствуют полноценной интеграции лиц с ограниченными возможностями в общество и формированию их как экономически активной категории населения.

Ключевые слова: лица с ограниченными возможностями, политика занятости, профессиональное образование, специальные рабочие места, психологическая поддержка, юридическая помощь, негосударственные организации, социальное партнерство, интеграция на рынке труда.

KIRISH

Har bir inson mehnat qilish, jamiyat hayotida faol ishtirok etish va o'z salohiyatini ro'yobga chiqarish huquqiga egadir. Bugungi kunda inson huquqlari, ijtimoiy adolat va teng imkoniyatlar masalalari global miqyosda dolzarb mavzulardan biri bo'lib qolmoqda. Ayniqsa, imkoniyati cheklangan shaxslarning bandligini ta'minlash ularning jamiyatga to'laqonli integratsiyasini ta'minlash yo'lida muhim qadamlardan biri hisoblanadi. Ushbu maqolada imkoniyati cheklangan fuqarolarning bandligini ta'minlash bo'yicha samarali yo'llar va amaliy takliflar tahlil qilinadi. Bugungi kunda ijtimoiy tenglik va inkluzivlik tamoyillari asosida imkoniyati cheklangan fuqarolarni qo'llab-quvvatlash eng dolzarb masalalardan biri sifatida qaralmoqda. Ularning jamiyatdagi faol ishtirokini ta'minlash, ayniqsa, mehnat bozorida munosib o'rin egallashiga ko'maklashish — bu faqat insonparvarlik mezoni emas, balki iqtisodiy taraqqiyotga xizmat qiladigan omil hamdir.

Tadqiqotning dolzarbligi - Bugungi kunda imkoniyati cheklangan shaxslarning jamiyat hayotida teng huquqli ishtirokini ta'minlash masalasi nafaqat inson huquqlari, balki ijtimoiy adolat va barqaror taraqqiyot nuqtai nazaridan ham alohida e'tibor talab qilmoqda. O'zbekiston Respublikasi tomonidan qabul qilingan qator normativ-huquqiy hujjatlar, xususan, "Nogironligi bo'lgan shaxslar huquqlari to'g'risida"gi Qonun (2020-yil 15-iyun), mazkur ijtimoiy qatlam vakillarining huquq va imkoniyatlarini kengaytirishga qaratilgan. Shunga qaramay, amaliyot shuni ko'rsatmoqdaki, imkoniyati cheklangan fuqarolarning mehnat bozoridagi ishtiroki hanuz past darajada bo'lib qolmoqda. Bu holat ularning iqtisodiy mustaqilligi va ijtimoiy faolligiga salbiy ta'sir ko'rsatmoqda. Mazkur tadqiqotning dolzarbligi, eng avvalo, imkoniyati cheklangan shaxslarning bandligini oshirish orqali ularni iqtisodiy jihatdan qo'llab-quvvatlash va ijtimoiy inklyuziyani kuchaytirishga xizmat qilishidadir. Kasb-hunarga o'qitish, masofaviy ish imkoniyatlarini yaratish, maxsus ish o'rinlarini tashkil etish, psixologik va huquqiy yordam ko'rsatish kabi yo'nalishlarni chuqur o'rganish orqali mavjud muammolarga aniq va samarali yechimlar ishlab chiqish imkoniyati mavjud. Shuningdek, tadqiqot natijalari davlat va nodavlat tashkilotlari, ish beruvchilar va jamoatchilik orasida imkoniyati cheklangan fuqarolarning bandligi bo'yicha ongini oshirishga, ularni jamiyatda faol qatnashuvchi qatlam sifatida shakllantirishga xizmat qiladi. Shu sababli, mazkur mavzu bo'yicha olib borilayotgan ilmiy izlanishlar hozirgi davrda nihoyatda dolzarb va yuqori amaliy ahamiyat kasb etadi.

MAVZUGA OID ADABIYOTLAR SHARHI

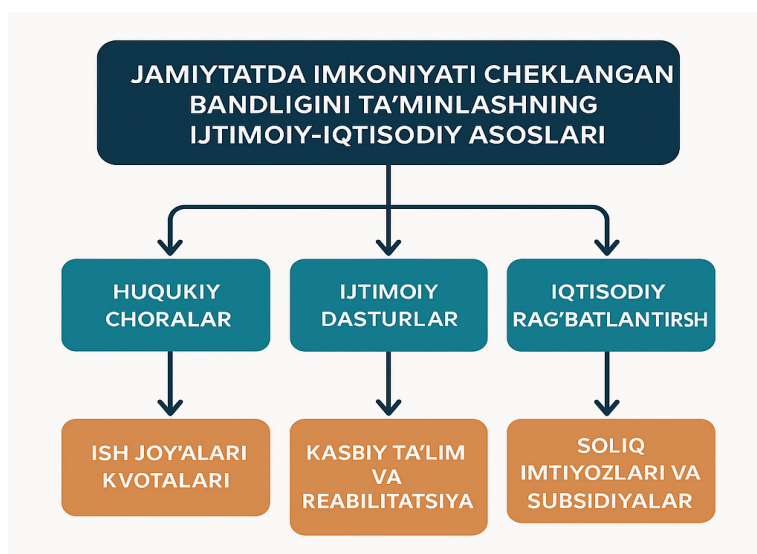
Imkoniyati cheklangan shaxslarning bandligini ta'minlash sohasida so'nggi yillarda ko'plab ilmiy izlanishlar, xalqaro tajribalar hamda milliy siyosiy hujjatlar asosida turli yondashuvlar ishlab chiqilgan. Jahon amaliyotida, ayniqsa Birlashgan Millatlar Tashkiloti (BMT), Xalqaro Mehnat Tashkiloti (XMT) va Yevropa Ittifoqining nogironlar huquqlarini himoya qilish bo'yicha siyosatlarini muhim o'rin tutadi. BMTning "Nogironlar huquqlari to'g'risidagi konvensiyasi" (2006-yil) nogironlarning mehnat huquqlarini e'tirof etgan holda, davlatlarga ularni qo'llab-quvvatlovchi mexanizmlarni ishlab chiqishni tavsiya etadi [1]. O'zbekiston Respublikasida ham imkoniyati cheklangan fuqarolarning bandligini ta'minlashga doir normativ-huquqiy baza shakllantirilgan. Jumladan, 2020-yil 15-iyunda qabul qilingan "Nogironligi bo'lgan shaxslar huquqlari to'g'risida"gi Qonun ularning ta'lim, mehnat va ijtimoiy hayotda teng huquqli ishtirokini qo'llab-quvvatlashga qaratilgan [2]. Shuningdek, O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2021-yil 1-dekabrda PQ-31-sonli qarori asosida "Inklyuziv mehnat bozori" konsepsiyasi ishlab chiqilib, imkoniyati cheklanganlar uchun bandlik markazlarida maxsus xizmatlar yo'lga qo'yilgan [3]. Ilmiy adabiyotlarda mazkur masala ko'proq sotsiologik, pedagogik va iqtisodiy nuqtai nazardan yoritilgan. Masalan, S. Karimova (2021-yil) o'z tadqiqotida nogironlarning ish topishda duch keladigan asosiy to'siqlari sifatida jismoniy infrastrukturadagi muammolar, ish beruvchilarning stereotipik yondashuvi va malaka yetishmasligini alohida ta'kidlaydi [4]. A. Raximov (2020-yil) esa kasb-hunarga o'qitishning imkoniyati cheklanganlar uchun bandlikni oshirishdagi roli haqida fikr yuritgan bo'lib, ayniqsa masofaviy ta'limning ustunliklariga e'tibor qaratgan [5]. Xalqaro tadqiqotlar ham shuni ko'rsatadiki, imkoniyati cheklangan shaxslar uchun moslashtirilgan ish joylari, raqamli texnologiyalardan keng foydalanish va ijtimoiy xizmatlar bilan uzluksiz ta'minlash ularning ishga joylashish imkoniyatlarini sezilarli darajada oshiradi. D. Stone va A. Cole (2016-yil) o'z ilmiy asarlarida nogironlar uchun inklyuziv ish joylarining nafaqat ijtimoiy, balki iqtisodiy foydasi haqida keng tahliliy ma'lumot beradi [6]. Shuningdek, nodavlat notijorat tashkilotlarining o'rni ham adabiyotlarda alohida e'tirof etilgan. Bunday tashkilotlar orqali turli treninglar, psixologik yordam, mentorlik dasturlari va mikromoliyalashtirish imkoniyatlari yaratilgani qayd etiladi [7]. Shu o'rinda ta'kidlash lozimki, mavjud adabiyotlarda imkoniyati cheklanganlarning shaxsiy motivatsiyasi, psixologik tayyorgarligi va oilaviy-iqtisodiy muhitining ularga ko'rsatadigan ta'siri masalalari yetarli darajada yoritilmagan. Kelgusida mazkur jihatlarni ham chuqurroq o'rganish va ilmiy izlanishlarga jalb etish maqsadga muvofiqdir.

TADQIQOT METODOLOGIYASI

Tadqiqot davomida olib borilgan tahlillar, sotsiologik so'rovnomalar va statistik ma'lumotlar asosida imkoniyati cheklangan shaxslarning bandlik bilan bog'liq muammolari hamda ularni hal etish bo'yicha mavjud imkoniyatlar chuqur o'rganildi. O'tkazilgan so'rovnomalar natijalariga ko'ra, imkoniyati cheklangan respondentlarning 72 foizi ishga joylashish istagida ekanini bildirgan, biroq ularning atigi 28 foizi rasmiy ravishda band hisoblanadi. Bu esa, bir tomondan, ular uchun ish o'rinlarining yetarli emasligini, ikkinchi tomondan esa, mavjud ish joylarining salomatlik holatiga to'liq mos kelmasligini anglatadi. Shuningdek, imkoniyati cheklangan shaxslarning aksariyati zamonaviy kasb va texnologiyalarni egallash imkoniyatiga ega emasligi aniqlangan. Ta'lim muassasalarida ular uchun maxsus kurslar va moslashtirilgan o'quv dasturlarining yetishmasligi, ularning mehnat bozorida raqobatbardoshlik darajasini pasaytirmoqda. Ayniqsa, axborot texnologiyalari, dizayn, tarjimonlik va onlayn xizmat ko'rsatish kabi sohalarda imkoniyati cheklangan shaxslar uchun katta imkoniyatlar mavjud bo'lishiga

qaramay, bu yo'nalishlarga yo'naltirish darajasi past bo'lib qolmoqda. Bu esa mehnatga layoqatli nogironlar salohiyatidan yetarlicha foydalanilmayotganligini ko'rsatadi.

1-rasm. Jamiyatda imkoniyati cheklanganlarning bandligini ta'minlashning ijtimoiy-iqtisodiy asoslari

Masofaviy ish formatining rivojlanishi imkoniyati cheklanganlar uchun bandlikni oshirishda muhim rol o'ynashi mumkin. Biroq respondentlarning aksariyati bunday imkoniyatlardan bexabar yoki texnik jihatdan ulardan foydalanishga tayyor emas. Bu esa raqamli savodxonlikni oshirish va masofaviy ishlash bo'yicha treninglar tashkil etish zarurligini ko'rsatadi. Tadqiqot davomida aniqlanishicha, ko'plab ish beruvchilar imkoniyati cheklangan fuqarolarni ishga qabul qilishga tayyor emas. Bunga asosiy sabablar sifatida jismoniy sharoitlarning mavjud emasligi, qo'shimcha mas'uliyatdan qochish istagi yoki bu toifadagi shaxslarga nisbatan salohiyatga ishonchsizlik ko'rsatilmoqda. Ushbu holatni bartaraf etish uchun ish beruvchilarni rag'batlantirish mexanizmlarini kuchaytirish zarur. Imkoniyati cheklanganlar o'rtasida o'ziga bo'lgan ishonchsizlik, jamiyat tomonidan rad etilishdan qo'rqish va diskriminatsiyaga uchrash holatlari ularning bandlik darajasiga salbiy ta'sir ko'rsatmoqda. Quyida imkoniyati cheklanganlarning o'z bandligini ta'minlash yo'llari haqida so'z yuritiladi. Ularning bandligini ta'minlash nafaqat hayot sifatini oshiradi, balki jamiyatning barcha a'zolari uchun teng imkoniyatlar yaratish yo'lida muhim qadamlardan biri bo'lib xizmat qiladi. Buning uchun davlat, xususiy sektor, fuqarolik jamiyati institutlari va jamoatchilik birgalikda harakat qilishi lozim. Amaliyot ko'rsatadiki, imkoniyati cheklangan shaxslarning aksariyati mehnat bozorida o'ziga mos kasbni topishda jiddiy qiyinchiliklarga duch kelmoqda.

1-jadval. Jamiyatda imkoniyati cheklanganlarning bandligini ta'minlash yo'nalishlari

Asosiy yo'nalishlar	Chora-tadbirlar	Kutilayotgan natijalar
Huquqiy choralar	Ish joylari kvotalarini belgilash, mehnat qonunchiligini takomillashtirish, diskriminatsiyaga qarshi qonunlar qabul qilish	Imkoniyati cheklanganlarning ish bilan ta'minlanish darajasi oshadi, huquqiy himoya mustahkamlanadi
Ijtimoiy dasturlar	Kasbiy ta'lim kurslari, reabilitatsiya markazlari tashkil etish, psixologik yordam ko'rsatish	Kasbiy malaka oshadi, mehnat bozoriga moslashuv yengillashadi
Iqtisodiy rag'batlantirish	Soliq imtiyozlari joriy etish, subsidiya va grantlar ajratish	Korxonalar imkoniyati cheklanganlarni ishga olishga ko'proq qiziqadi va rag'batlanadi
Tashkiliy qo'llab quvvatlash	Maxsus ish joylarini yaratish, masofaviy ish formatlarini joriy etish	Ish o'rinlari soni ortadi, ish muhiti qulaylashadi

Shu bois, imkoniyati cheklangan shaxslar uchun maxsus kasb-hunar markazlarini tashkil etish zarur. Mazkur markazlarda ularning jismoniy holatiga mos kasblar bo'yicha ta'lim berilishi, shuningdek, zamonaviy texnologiyalarga asoslangan o'quv dasturlari ishlab chiqilishi lozim.

TAHLIL VA NATIJALAR

O'zbekistonda imkoniyati cheklangan shaxslarning bandligini ta'minlash masalasi davlat ijtimoiy siyosatining ustuvor yo'nalishlaridan biri bo'lib, bu borada huquqiy, iqtisodiy va tashkiliy asoslarni mustahkamlashga qaratilgan chora-tadbirlar amalga oshirilmoqda. Tadqiqot davomida olib borilgan sotsiologik so'rovlar, amaliy kuzatishlar va statistik tahlillar asosida ushbu qatlamning mehnat bozoridagi holati, ularning duch kelayotgan muammolari va mavjud imkoniyatlar chuqur o'rganildi.

Birinchidan, so'rovnoma natijalari shuni ko'rsatdiki, imkoniyati cheklangan respondentlarning 72 foizi ishlash istagini bildirgan bo'lsa-da, faqat 28 foizi rasmiy bandlikka ega. Bu esa jiddiy nomutanosiblikni ko'rsatib, bandlikni oshirish uchun muayyan tizimli choralar zarurligini taqozo etadi. Ko'pchilik respondentlar ish topishda asosiy to'siq sifatida ish joylarining mos emasligini, jismoniy infrastrukturadagi muammolarni, ijtimoiy stigma va malaka yetishmasligini qayd etgan.

Ikkinchidan, tahlillar shuni ko'rsatdiki, imkoniyati cheklanganlar orasida raqamli texnologiyalarga asoslangan kasblar — masalan, masofaviy xizmat ko'rsatish, tarjimonlik, dizayn, elektron savdo — katta salohiyatga ega. Biroq bu yo'nalishda maxsus kasb-hunar markazlari, moslashtirilgan ta'lim dasturlarining yetishmasligi ularning mehnat bozorida raqobatbardoshligini pasaytirmoqda. Shu sababli, ushbu sohalar bo'yicha zamonaviy o'quv kurslarini joriy etish va raqamli savodxonlikni oshirish dolzarb masalaga aylanmoqda.

Uchinchidan, ish beruvchilar bilan olib borilgan suhbatlar va tahlillar shuni ko'rsatdiki, ko'plab korxonalar imkoniyati cheklangan fuqarolarni ishga olishga tayyor emas. Bu holat, avvalo, ishlab chiqarish muhitining mos emasligi, qo'shimcha xarajatlar, hamda stereotiplashtirilgan qarashlar bilan izohlanadi. Bunday salbiy tendensiyani bartaraf etish uchun davlat tomonidan ish beruvchilarni soliqqa oid imtiyozlar, subsidiyalar, kvotalar va grantlar orqali rag'batlantirish mexanizmlarini kuchaytirish zarur.

To'rtinchidan, ijtimoiy inklyuziyani kuchaytirish va imkoniyati cheklanganlarning ishga bo'lgan motivatsiyasini oshirishda psixologik va huquqiy yordam tizimlarini kengaytirish muhim ahamiyatga ega. Tahlillar shuni ko'rsatmoqdaki, nogironligi bo'lgan fuqarolar o'rtasida o'ziga ishonchsizlik, diskriminatsiyaga uchrash qo'rquvi, oilaviy qo'llab-quvvatlash darajasining pastligi kabi omillar ham bandlik darajasiga bevosita ta'sir ko'rsatmoqda.

Beshinchidan, xalqaro tajriba va O'zbekistondagi ijobiy amaliyotlar tahlili shuni ko'rsatmoqdaki, davlat va nodavlat tashkilotlari, fuqarolik jamiyati institutlari o'rtasida ijtimoiy sheriklikni kuchaytirish orqali imkoniyati cheklanganlar uchun bandlik imkoniyatlarini sezilarli darajada kengaytirish mumkin. Masalan, BMT, Xalqaro Mehnat Tashkiloti va Yevropa Ittifoqi tomonidan ilgari surilgan tavsiyalar asosida moslashtirilgan ish joylarini yaratish, reabilitatsiya markazlari faoliyatini yo'lga qo'yish va kasbga yo'naltirish dasturlarini tashkil etish bu borada muhim rol o'ynaydi. Umuman olganda, tadqiqot natijalari shuni ko'rsatadiki, imkoniyati cheklangan shaxslarning bandligini ta'minlash uchun ijtimoiy-iqtisodiy yondashuvlar bir butun tizim sifatida qaralishi lozim. Bu esa nafaqat mazkur qatlamning hayot sifati va iqtisodiy mustaqilligini oshirish, balki jamiyatda teng imkoniyatlar asosidagi inklyuziv rivojlanishni ta'minlash uchun ham muhim omildir.

XULOSA VA TAKLIFLAR

Imkoniyati cheklangan shaxslarning bandligini ta'minlash – zamonaviy jamiyatning insonparvarlik, tenglik va barqaror taraqqiyotga asoslangan muhim vazifalaridan biridir. Ushbu tadqiqot natijalari shuni ko'rsatadiki, mazkur ijtimoiy qatlam vakillarining mehnat bozoridagi ishtiroki hanuzgacha qator tizimli muammolar bilan to'qnash kelmoqda. Jumladan, moslashtirilgan ish joylarining yetishmasligi, kasb-hunar ta'limining cheklanganligi, raqamli ko'nikmalar bo'yicha tayyorgarlikning pastligi, ish beruvchilarning ijtimoiy mas'uliyat darajasining sustligi, shuningdek, psixologik qo'llab-quvvatlash tizimining yetarli emasligi asosiy to'siqlar sifatida namoyon bo'lmoqda.

Bundan tashqari, jamiyatda imkoniyati cheklangan fuqarolarga nisbatan ijobiy munosabatni shakllantirish, ularning ichki salohiyatiga nisbatan ishonch uyg'otish va ularni to'laqonli iqtisodiy hamda ijtimoiy hayotga jalb etish orqali nafaqat individual darajadagi hayot sifati yaxshilanadi, balki butun jamiyatning iqtisodiy va ijtimoiy salohiyati ham ortadi. Shu bois, ushbu masalaga kompleks va barqaror yondashuv bugungi kunning dolzarb talabi hisoblanadi.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati

1. United Nations. Convention on the Rights of Persons with Disabilities. – New York: UN Publications, 2006.
2. O'zbekiston Respublikasi Qonuni. "Nogironligi bo'lgan shaxslar huquqlari to'g'risida". – Qabul qilingan sana: 2020-yil 15-iyun.
3. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining Qarori. PQ–31-son, "Nogironligi bo'lgan shaxslarning huquqlarini ta'minlash va ularni qo'llab-quvvatlash chora-tadbirlari to'g'risida". – 2021-yil 1-dekabr. <https://lex.uz/docs/-5758155>
4. Karimova, S. (2021). Nogironligi bo'lgan shaxslarning mehnat bozoridagi ishtiroki: muammolar va echimlar. – Toshkent: Ijtimoiy tadqiqotlar markazi.

5. Raximov, A. (2020). Kasb-hunar ta'limi orqali imkoniyati cheklangan fuqarolarning bandligini oshirish masalalari. // O'zbekiston pedagogika jurnali, №4.
6. Stone, D.; Cole, A. (2016). Inclusive Workplaces and Disability Rights. – Oxford: Oxford University Press.
7. International Labour Organization (ILO). Promoting employment opportunities for disabled persons: Guide for NGOs. – Geneva: ILO, 2018.

IQTISODIYOT & TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal

Ingliz tili muharriri: Feruz Hakimov

Musahhih: Zokir ALIBEKOV

Sahifalovchi va dizayner: Oloviddin Sobir o'g'li

2025. № 6

© Materiallar ko'chirib bosilganda "Yashil" iqtisodiyot va taraqqiyot" jurnali manba sifatida ko'rsatilishi shart. Jurnalda bosilgan material va reklamalardagi dalillarning aniqligiga mualliflar ma'sul. Tahririyat fikri har vaqt ham mualliflar fikriga mos kelamasligi mumkin. Tahririyatga yuborilgan materiallar qaytarilmaydi.

Mazkur jurnalda maqolalar chop etish uchun quyidagi havolalarga maqola, reklama, hikoya va boshqa ijodiy materiallar yuborishingiz mumkin.
Materiallar va reklamalar pullik asosda chop etiladi.

El.Pochta: sq143235@gmail.com

Bot: @iqtisodiyot_77

Tel.: 93 718 40 07

Jurnalga istalgan payt quyidagi rekvizitlar orqali obuna bo'lishingiz mumkin. Obuna bo'lgach, @iqtisodiyot_77 telegram sahifamizga to'lov haqidagi ma'lumotni skrinshot yoki foto shaklida jo'natishingizni so'raymiz. Shu asosda har oygi jurnal yangi sonini manzilingizga jo'natamiz.

"Yashil" iqtisodiyot va taraqqiyot" jurnali 03.11.2022-yildan O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Adminstratsiyasi huzuridagi Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar agentligi tomonidan №566955 reyestr raqami tartibi bo'yicha ro'yxatdan o'tkazilgan.

Litsenziya raqami: №046523. PNFL: 30407832680027

Manzilimiz: Toshkent shahar, Mirzo Ulug'bek tumani
Kumushkon ko'chasi, 26-uy.

Jurnal sayti: <https://yashil-iqtisodiyot-taraqqiyot.uz>